

ECOURI

UCRAINE 39-40

AUGUST-
SEPTEMBRIE
2022

Revistă literar-culturală și educativ-informativă
a Uniunii Ucrainenilor din România

UUR salută aniversarea a 31 de ani de la proclamarea Independenței Ucrainei!

La 24 august 1991, Ucraina își proclama independența de stat. A fost ziua în care s-a împlinit visul de secole al multor generații de ucraineni, acela de a fi stăpâni pe propriul pământ binecuvântat!

Ucrainenii au visat, timp de sute de ani, să aibă propriul stat și au luptat pentru realizarea acestui deziderat. Din păcate, acum plătesc, din nou, cu sânge nu numai pentru propria libertate și independență, ci pentru pace în întreaga Europă, după ce Rusia a declanșat un război la scară largă împotriva Ucrainei.

În acest an, sărbătoarea este marcată de tristețe și bucurie în același timp, pentru că această zi este umbră de un război necruțător, din cauza căruia milioane de ucraineni, majoritatea femei și copii, au fost nevoiți să-și părăsească locuințele și să ia calea pribegiei, mii de civili și militari ucraineni și-au pierdut viața, iar alții continuă să își apere cu mult curaj pământul, departe de casele și familiile lor. În egală măsură, constatăm cu bucurie că de șase luni ucrainenii s-au unit și rezistă cu succes în fața Răului, demonstrând lumii întregi voința de nezdruccinat a tânărului stat și a societății ucrainene de a trăi liber, coeziunea, unitatea, curajul și, nu în cele din urmă, spiritul autentic de luptători și iubirea imensă pentru pământul lor.

Tuturor ucrainenilor le dorim sănătate, încredere, putere, optimism, determinare, victorie, pace și cer senin!

La mulți ani, Ucraina! La mulți ani, ucraineni, oriunde vă aflați!

Deputat Nicolae Miroslav PETREȚCHI
Președintele Uniunii Ucrainenilor din România

Antichitatea ne-a lăsat drept moștenire o legendă minunată despre Orion. Aceasta este cunoscută în diferite variante: în mitul grecesc, Orion este un vânător uriaș foarte frumos, fiu al regelui Hirieus din Beothia sau al regelui mărilor, Poseidon, care l-a înzestrat cu capacitatea de a umbla pe mare. Zeița Hera, înfuriindu-se că soția lui, Sida, era de o frumusețe rară, care concura cu ea, a aruncat-o în Hades. Atunci, văduvul Orion a început să se țină după Merope, fiica lui Enipion de pe insula Chios. Fiind beat, Orion a vrut s-o siluiască, de aceea tatăl Meropei i-a scos ochii în timp ce dormea. Pe dibuite, Orion a ajuns pe insula Lemnos, l-a luat în spinare pe Kedalion, ajutorul lui Hefaistos, care l-a îndrumat până la răsăritul soarelui. Razele soarelui îi redau vederea. Conform unor variante, el a fost ucis de zeița Artemis, deoarece el o tulbura ținându-se după ea, conform altora, zeița pământului, Gee, l-a ucis, fiindcă el, se pare, amenința să omoare toate creaturile de pe pământ. O versiune mai cunoscută este cea conform căreia Orion a fost îndrăgostit timp de cinci ani de Pleiade, până când Zeus, înfuriindu-se, a transformat atât Pleiadele, cât și pe Orion, și chiar pe câinele său, Sirius, într-o constelație.

În literatura ucraineană, putem spune că legenda despre Orion e mai norocoasă. Doi scriitori cunoscuți au prelucrat-o, fiecare dintr-un punct de vedere diferit. Skovoroda a realizat-o ca simbol al căutării fericirii. În dialogul „Discuția celor cinci călători despre adevărata fericire în viață” sau „O discuție prietenoasă despre universul sufletesc” sub titlul „Fabula despre olog și orb”, la fel ca în alte texte ale sale, el încearcă să construiască o variantă a străvechiului mit. Iată povestirea lui pe scurt în limba ucraineană: „Un drumet, străbătând tot felul de țări și târmuri, a rămas fără picioare. Atunci s-a gândit să se întoarcă în țara natală, la casa părintească. Dar problema era că el nu mai avea nici mâini, nici picioare și se chinuia ca bogatul din Evanghelie care privea la Lazăr. Privind în jur, a observat, dintr-odată, ceva uluitor și trist: Un orb străbate drumul, ascultă atent, se orientează cu bățul în toate părțile și, ca un om beat, se abate de la drum, vine mai aproape și suspină. «Vor dispărea în frământări zilele noastre...», «Arată-mi, Doamne, căile Tale...», «Vai de mine, drumurile mele vor mai ține mult...» – astfel de cuvinte, dar și altele le rostește orbul, care se poticnește și cade.

– Nu te speria, prietene, dar cine ești? – întreabă văzătorul.
– Deja de treizeci și patru de ani călătoresc, iar tu ești primul care îmi iese în cale, – răspunde orbul. – Razele arzătoare ale soarelui Arabiei m-au orbit, iar eu, orb, mă întorc la casa părintească»”.

Oricât de uimitor ar fi, Skovoroda a întors pe dos mitul antic. Miticul Orion s-a vindecat de orbie cu ajutorul razelor soarelui, dar personajul lui Skovoroda, care se numește Practic, a orbit din cauza razelor arzătoare ale soarelui. Probabil, acest lucru se datorează

faptului că, fiind întruchiparea practicii, a începutului carnal, el a pierdut perspectiva spiritualității. Această perspectivă îi este dezvăluită de către olog, care se recomandă ca Observator, adică cel care gândește, observă. Ajungând prieteni, ei se transformă într-o unitate, unind într-un întreg sufletul și trupul. Astfel, fericirea a devenit posibilă pentru ei, în timp ce majoritatea oamenilor care caută doar satisfacerea necesităților fizice nu reușesc să o atingă.

Tatăl lui Practic stăpânește peste o cetate, care se numește Myrgorod. Inițial, aceasta pare a fi o denumire geografică, însă, în realitate, această denumire este simbolică. Practic tânjește după liniște și pace sufletească, dar nu le poate atinge din cauza orbirii sufletești. Tatăl lui Practic se numește Uraniu. La vechii greci, Uranus era zeul cerului. Iată cum se termină mitul creat de Skovoroda:

„Astăzi priviți la o creație uimitoare: din doi oameni e făcut unul, un chip al drumețului e format din două uniuni, fără niciun fel de amestec, dar și fără diferențe ale coexistențelor. Trece drumețul nemaîntâlnit pe drumul mare: nu se abate nici la dreapta, nici la stânga, cu dibăcie trece râuri, păduri,

câmpii și râpe, trece munți înalți, intră cu inima veselă într-un oraș pașnic, îl pătrunde un aer proaspăt; iese un grup de localnici liniștiți, care insuflă pace și iubire, bat din palme, iar în depărtare, pe prispă, Uranus cel bătrân de zile își primește fiii în brațele sale primitoare”.

(Continuare la pag. 2)

Traducere din limba ucraineană
de **Jessica BILCEC**

Magdalena LASZLO-KUȚIUK

300 DE ANI DE LA NAȘTERE

Hryhorii Savyci Skovoroda (1722-1794)

LEGENDA DESPRE ORION*

Constelația Orion din Atlas „Uranographia” de J. E. Bode (Berlin, 1801)

* Articol preluat din revista „Naș holos” („Glasul nostru”), nr. 133-134/2005.

Volodymyr Bereznyi (Володимир Березний)

*„Desenul este
stilul meu de viață”.*

Volodymyr Bereznyi este un artist ucrainean contemporan, care și-a dedicat viața, în totalitate, picturii. Născut la 5 iunie 1991 în satul Pavlivka din regiunea Ivano-Frankivsk, Volodymyr Bereznyi a absolvit Universitatea Națională Precarpatică „Vasyl Stefanyk”, specializându-se ca artist-designer. În prezent, trăiește și lucrează în Ivano-Frankivsk, unde și-a deschis și un atelier, „Da Vinci”, în care lucrează în ambele tipuri ale artei plastice: pictură de șevalet (peisaje, portrete, natură statică, tematică istorică și sacră) și monumentală (pictură murală).

În anul 2018, a avut loc prima sa expoziție, «Кольорові миті» („Clipe colorate”), care reprezintă o mare realizare pentru tânărul pictor, vernisajul adunându-i la un loc pe iubitorii de arte vizuale. Aici, au fost expuse 36 de lucrări de diferite genuri, care mărturisesc o tematică diversificată, profunzimea gândirii, desăvârșirea compozițională și coloristică. Printre tablourile expuse, se disting lucrările pe tematică sacră: «Церква Святого Миколая у Павлівці» („Biserica Sfântului Nicolaie din Pavlivka”), «Церква Преображення Господнього у Павлівці» („Biserica Schimbarea la Față a Domnului din Pavlivka”), «Проща в Крилосі» („Iertarea în Krylos”), «Дорогою до храму» („Pe drumul spre biserică”), «Страждання» („Patimile”); cele peisagiste (peisaje rurale, maritime, urbane, montane): «Сонячні гори» („Munții însoriți”), «Ранкове море» („Marea dimineată”), «Ратуша» („Primăria”), «Біля катедри» („Lângă Catedrală”), «Вийшли в поле косяри» („Cosașii au ieșit în câmp”), «Лісовий водограй» („Cascada din pădure”) și «Міст у горах» („Un pod în munți”). Cei care i-au slujit drept modele pentru pictura

portretistică au fost mama, bunicul, preoții Orest Șeremet și Sviatoslav Șevciuk.

Într-un articol publicat pe site-ul cultural Pik, în anul 2021, pictorul Volodymyr Bereznyi își exprimă profund recunoștința față de cei care-i apreciază munca, prin prezentarea a peste 40 de lucrări la Muzeul de Etnografie și Ecologie al Regiunii Carpați. Tablourile expuse sunt pictate în ulei și acuarelă, semn că imaginația artistului și dorința de a progresa sunt infinite. „Eu pictez tot timpul, tot timpul aceste tablouri se vând... Această expoziție este interesantă prin faptul că este realizată pe diferite planuri. Întrucât eu desenez totul pe viu, și picturile arată ca și când ar fi vii. Se văd toate stările naturii: dacă este frig, acest lucru se vede” – notează pictorul.

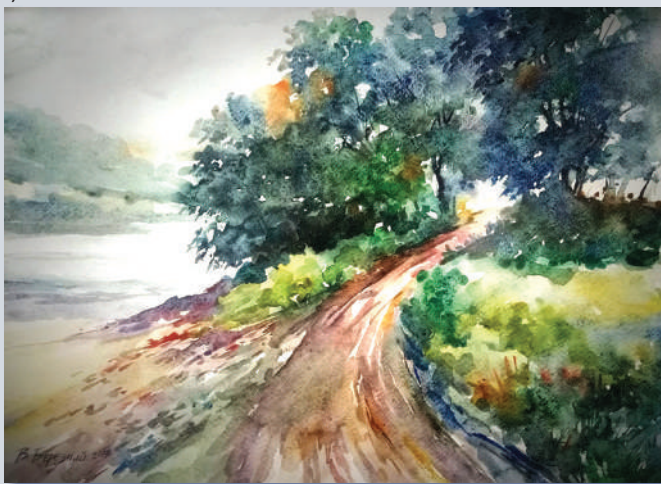
Deși puterea creatoare a lui Volodymyr Bereznyi este condusă, în principal, spre două direcții, amintite mai sus, acesta își lărgeste orizontul artistic prin realizarea imaginilor în picturi, care îi oferă șansa de a-și cuceri lumea interioară și de a rămâne veșnic îndrăgostit de aceasta. Artistul declară că cea din urmă expoziție nu putea fi adusă în fața iubitorilor de frumos, dacă nu ar fi călătorit la Prut, Paleanytea, Vârful Hovârla, pentru a reda în întregime natura în toată splendoarea ei.

La Muzeul de Artă din Prykarpattia, se află 30 de picturi plasmuite pe scânduri de lemn, bucăți rupte din acoperișul bisericii din regiunea Iasin, Transcarpatia, care datează din secolul al XVI-lea. Ideea utilizării într-un alt scop a acoperișului care a supraviețuit secolelor a fost a lui Ihor Ivankiv, care a invitat mai mulți artiști și i-a provocat să se alăture proiectului. Tânărul Volodymyr Bereznyi, care a acceptat să fie parte din această provocare, a declarat cu modestie că natura și-a făcut datoria și a transformat un copac într-o pânză, el adăugând doar câteva detalii. Cu toate că resturile căzute din acoperiș puteau fi aruncate sau arse, Volodymyr Bereznyi a preferat să le transforme în opere de artă.

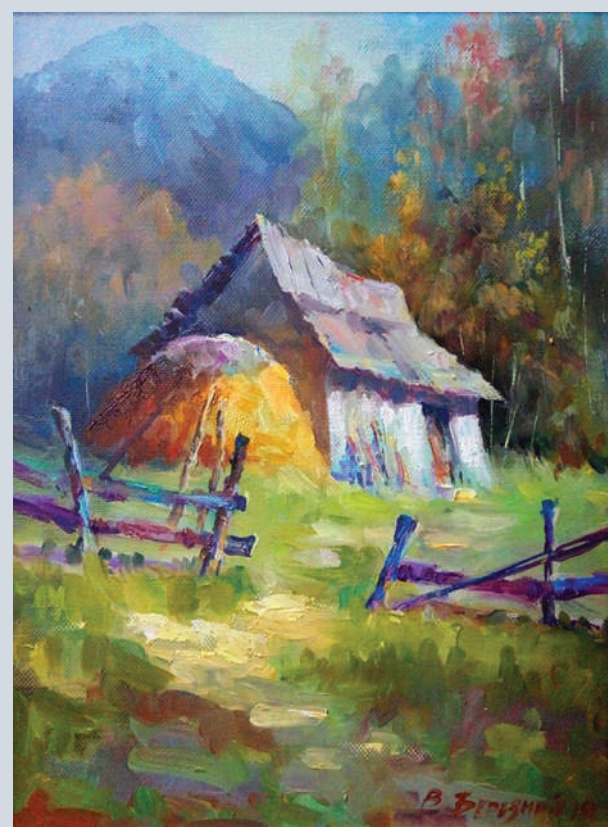
Mara RUS

Referințe webografice:

- <https://sverediuk.com.ua/hudozhnyk-volodymyr-bereznyi/>
- <https://yamnytsya-otg.if.ua/2018/03/kolorovi-myti-volodymyra-bereznoho/>
- <https://pik.net.ua/2021/12/06/malyuvannya-tse-styl-mogo-zhyt-tya-u-yaremche-vidomyj-hudozhnyk-predstavyt-vystavku-zhyvyh-kartyn-foto/>
- <https://report.if.ua/kultura/u-frankivsku-pokazaly-kartyny-namalovani-na-doshkah-z-pokrivli-staroyi-cerkvy-video/>

Volodymyr Bereznyi, *Maluri picturale ale Nistrului*

Volodymyr Bereznyi, *Se vede muntele Homiak*

Volodymyr Bereznyi, *Primăvara în Iaremce*

Volodymyr Bereznyi, *Natură moartă cu măr*

LEGENDA DESPRE ORION

(Continuare de la pag. 1)

Astfel, se pare că orbul și ologul erau frați, fiii zeului cerului Uranu, iar călătoria lor, plină de peripeții, a avut un final fericit, așa cum se întâmplă deseori la Skovoroda, căruia îi plăceau apoteozele uimitoare. Astfel, el s-a opus finalului tragic al mitului despre Orion la greci, în miturile cărora predomină dramatismul, iar pacea se găsește în cer, nu pe pământ, ca rezultat al metamorfozelor astrale. O astfel de metamorfoză Skovoroda a păstrat-o doar în cazul legendei despre Astee. Merită să acordăm atenție și multitudini de citate biblice din această poveste. Pentru Skovoroda nu existau bariere de netrecut între mitologia greacă și cea creștină.

Total diferită este versiunea acestei legende introdusă de către Franko în poemul său „Moise”. Și la Franko, mitul

este rupt din sursa sa originală grecească și introdus într-un context aparent impropriu al istoriei legendare a evreilor. Însă o astfel de transformare nu se explică prin localizarea sa în mediul ucrainean. Mitul este scos în spațiul istoriei universale, aceasta nu este o cale spre Myrgorod, acestea sunt căile omenirii și ale pribegirii ei timp de milenii.

Orbul Orion și-a găsit nu o călăuză mitică, ci un simplu băiat, care, bătând-și joc de el, îl duce ba către răsărit, ba către apus, iar Orion îl crede cu naivitate. Franko îi dă personajului său mitic numele Orion, dar călăuza sa e departe de a fi mitică, nu este ajutorul lui Hefaistos, ci o „logică a realităților” obișnuită și cotidiană. Nu Moise îi spune poporului legenda, ci Azazel, demonul pustiei i-o amintește lui Moise în capitoul al XVI-lea al poemului. Acesta este un scepticism explicit, îndepărtat de happy-endul apocaliptic al lui Skovoroda, fără nicio intervenție a elementelor străine ale altor culturi. Nici măcar nu se menționează că e un mit grecesc antic. Pur și simplu, acesta este un „cântec” etnic nedefinit. Totuși, sensul lui

se opune în totalitate sensului general al poemului. Căci, în poem, Dumnezeu se implică neîntârziat în istoria omenirii, iar, în cele din urmă, popoarele nu pribegesc în neștiință. Dumnezeu știe foarte bine încotro conduce omenirea în general, în special poporul evreu în acest context al poemului. Aceasta este calea spiritualității.

Franko îl știa superficial pe Skovoroda și nu acorda o mare importanță textelor sale. A făcut excepție doar în cazul fabulelor sale. Însă, oricât ar părea de surprinzător, comparând versiunea sa a legendei despre Orion cu versiunea lui Skovoroda, putem afirma că mințile luminate se întâlnesc totuși. Practic și-a găsit drumul doar cu ajutorul lui Observator. Orbul a găsit calea doar cu ajutorul minții. Azazel s-a dovedit a fi nedrept. Calea omenirii nu e oarbă și fără scop. Există o idee absolută hegeliană, care poate fi cercetată în istorie chiar dacă noi, oamenii obișnuiți, nu conștientizăm acest lucru. Așa arată minunata povestire răstălmăcită în literatura ucraineană despre uriașul frumos Orion.

Tamara Nosenko (1947-2022)

În ziua de 22 august a.c., s-a mutat la Domnul marea prietenă a literaturii ucrainene din țara noastră Tamara Nosenko. Cunoscuta cercetătoare, critic și istoric literar a absolvit Facultatea de Filologie a Universității Naționale „Taras Șevcenko” din Kiev, Secția Limbă și Literatură Ucraineană, dar a audiat și cursul de Limbă și Literatură Română a profesorului S.V. Semcinskyi.

În decursul anilor, ca cercetătoare a Institutului de Literatură „Taras Șevcenko” al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei, Tamara Nosenko a desfășurat o rodnică activitate, fiind autoarea numeroselor studii și articole, al căror obiect a fost atât creația literară din Ucraina, dar și literatura ucraineană din România. În Enciclopedia Literaturii Ucrainene (Kiev, 1988-1991), cvasitotalitatea articolelor dedicate scriitorilor ucraineni din România o au ca autoare pe Tamara Nosenko.

Un interes deosebit a manifestat cercetătoarea și pentru literatura română, în special pentru opera lui

Liviu Rebreanu. De altfel, disertația Tamarei Nosenko pentru obținerea titlului de candidat în științe a avut ca temă *Romanele lui Liviu Rebreanu. Dinamica viziunii artistice*. În anul 2019, sub egida și cu finanțarea Uniunii Ucrainenilor din România lucrarea Tamarei Nosenko a apărut și în versiune românească (traducerea Corneliu Irod, prefața Nicolae Dan Frunteală, redactor Mihaela Herbil).

Prin trecerea la cele veșnice a Tamarei Nosenko, lite-rele ucrainene suferă o ireparabilă pierdere, iar scriitorii ucraineni din România pierd și o mare și destoinică prie-tenă.

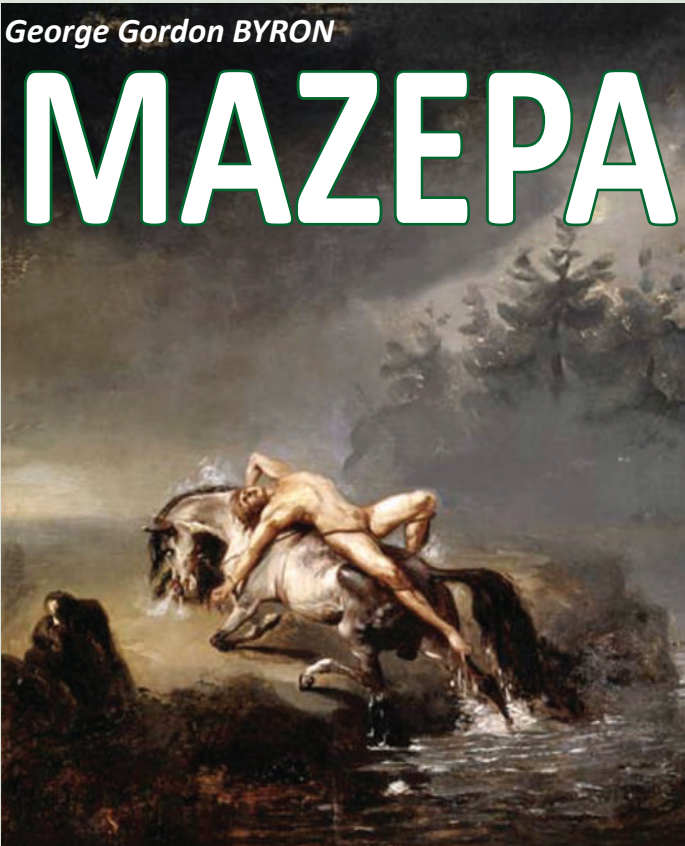
Membrii redacției *Ecouri* ucrainene precum și Cole-giul redacțional își exprimă profundul regret pentru moar-tea Tamarei Nosenko și-L roagă pe Bunul Dumnezeu să sălășluiască sufletul ei în ceata dreptilor pentru odihna veșnică.

Redacția

(Continuare din nr. 38)

13

Trecusem pădurea – era dincolo de-amiază;
Dar aerul rece, deși eram în iunie;
Sau poate că sângele îmi înghețase în vene –
Suferind îndelung, cel cu inimă este biruit.
Atunci nu eram ceea ce par acum,
Plin de voioșie,
Lăsam să izbucnească simțirile-mi,
Până a nu ști eu singur ce le pricinuia;
Privind cineva mânia și spaima care mă pătrundeau,
Necazurile ce le pătimeam,
Frigul, foamea, durerea, rușinea și deznădejdea,
Ce apăsau asupra mea,
Mă vedea gol și înlănțuit,
Eu care sunt născut dintr-un soi de oameni
al căror sânge,
Când îi mânia și calcă un picior îndrăzneț,
Seamănă cu al șarpelui,
Ce, ridicându-se, e gata a pătrunde
Pe dușmanul său;
Apoi închipuindu-și cineva această stare a mea,
Cum să nu se mire că acest trup obosit
Sub sarcina durerilor lui slăbi un minut?
Pământul fugea sub mine, cerul se-ntuneca în jur,
Părea că am picat de pe cal;
Dar nu, căci eram legat prea bine.
Inima-mi slăbi, bătu puțin și se opri
De a mai bate;
Cerul se-nvârtea ca o roată fără margini.
Vedeam copacii clătinându-se ca beți,
Și o slabă scânteie trecu prin fața ochilor,
Care apoi au încetat să mai vadă: cel ce moare
Nu poate muri mai mult decât murisem eu.
Pătruns de chinul acelei înfricoșate fugi,
Simțeam cum întunericul ce mă acoperea se depărta
Și iar se-ntorcea; mi-am pus toată puțința
pentru a scăpa
Dintr-această adormitoare slăbiciune,
Dar nu-mi puteam chema înapoi mințile:
Simțeam ceea ce ar simți un om,
Plutind pe o scândură în mijlocul oceanului,
Aruncat în toate părțile, când cufundat,
când iarăși ridicat
De valurile, care-l aruncă pe un mal pustiu.
Învăluita-mi viață era
Ca acele fantastice lumini care strălucesc
Dinaintea ochilor noștri închiși în toiul nopții,
Când fierbințeala începe să cuprindă creierul;
Curând trecu și aceasta, cu puțină durere,
Și sosi în loc o turburare nepricepută

Horace Vernet, *Mazepa legat de cal*, 1820

Și mult mai pătrunzătoare:
Drept să spun, m-aș teme a pătimi din nou
Acea durere la ceasul morții.
Dar mie tot mi se pare că noi trebuie
Să suferim mai mult încă,
Până nu ne facem iarăși praf și pulbere;
Nu-mi pasă! Căci de nenumărate ori cu îndrăzneală
Am descoperit fruntea-mi înaintea Morții –
Înainte și acum.

14

Mi-am revenit; unde eram? De gheață,
Amorțit, mai nebun: simțeam
Cu fiecare puls viața cum pune din nou
Stăpânire pe ființa mea; până ce m-a lovit
O durere mare care-a dat din nou curs
Sângelui meu înghețat;
Niște vuiete vrăjmașe îmi pătrundeau auzul,
Atunci am simțit slăbind inima iarăși;
Vederea mi se-ntoarsese, deși întunecată, vai!
De parcă un turbure cristal purtam pe ochi.
Vedeam cerul presărat cu stele,
Și-mi părea că aud muget de valuri.
Dar nu era vis –
Sălbaticul cal înota într-o apă și mai sălbatică!
Râul larg și strălucitor se-ntindea
Departe-n marginile sale,

Și noi eram în mijlocul lui – luptându-ne-mpotriva,
Ca să ajungem la un necunoscut țarm tainic.
Răceala apei m-a scos din amețeață,
Și botezul ei a dat învârtoșatului meu trup
O putere trecătoare.
Cu pieptul tare, calul
Sfărma valurile
Și mergeam înainte.
Am ajuns de cealaltă parte,
În sfârșit, pe un mal lunecos,
Era un liman, ce nu avea mare preț pentru mine,
Căci dinainte-mi totul era înfricoșător și negru.
Și nu vedeam altceva, decât spaimă și întuneric.
Câte ceasuri de noapte sau zi
Am fost întru-acea stare nu pot spune;
De-abia mai știam,
Dacă aerul ce-l respiram mai era încă viață.

15

Cu părul ud și coama șiroind,
Cu picioarele tremurând și trupul aburind,
Sălbaticul cal își sporește puterea,
Spre a urca malul înalt.
Și iată c-am ajuns în vârful: un șes fără margini
Se dezvelește de negura nopții
Și departe, departe, departe, pare,
Ca prăpăstiile din vis,
A se lăți peste vedere;
Ici-colo, pătat cu alb,
Ori zugrăvit cu tufe negre.
În grămezi împrăstiate în lumina
Trandafirică a lunii din dreapta mea.
Dar nimic distinct privirii
În acea întunecată și pustie singurătate,
Spre a dovedi
Vreun sălaș omenesc;
Nicio lumină cât de mică nu strălucea-n depărtări
Ca un astru primitor.
Nici măcar unul dintre-acele mincinoase focuri
Ce se văd izvorând din mlaștini,
Căci și așa o înșelăciune
Mi-ar fi făcut atunci mult bine.
Și cu toate că nu aș fi crezut în ea,
Însă mi-ar fi fost bucuroasă și bine-venită,
Căci s-ar fi asemănat cu ceva
Din sălașurile oamenilor.

(Va urma)

Traducere în limba română
de **Costache NEGRI**

Versificare și diortosire
de **Ignatie GRECU**

La Mulți Ani, Corneliu Irod!

La împlinirea frumoasei vârste de 85 de ani, membrii Colegiului redacțional al revistei Eouri ucrainene îi transmit domnului Corneliu Irod, scriitor, traducător, publicist și redactor, cele mai calde gânduri și urări de sănătate, fericire, bucurii și împliniri.
LA MULȚI ANI!

Corneliu Irod – 85

Scriitorul Corneliu Irod – ucrainian din Bucovina și român din Patria Limbii Române – a împlinit, recent, importanta vârstă de 85 de ani. Cu acest prilej, a fost sărbătorit, la București, de către Uniunea Ucrainenilor din România, din al cărei Comunicat de presă transcriu: Comitetul Comisiei pentru probleme de cultură a Uniunii Ucrainenilor din România a organizat în data de 29 august 2022 o acțiune culturală dedicată împlinirii a 85 de ani de la nașterea unuia dintre cei mai importanți scriitori ucraineni din România – Corneliu Irod. La manifestare, au luat cuvântul, între alții: președintele UUR, deputatul Nicolae Miroslav Petrețki, care i-a înmănat o Diplomă aniversară; Bogdan Moisei, prim-vicepreședinte al UUR; Irina Moisei, redactor-șef al revistei de literatură „Naș holos”; preotul Ștefan Stanciu, parohul Bisericii „Sfinții Arhangheli”-Ghencea 1; scriitorul Dan Claudiu Tănăsescu; jurnalistul Ion Andreiță; scriitorul Mihai Hafia Traista, președintele pentru Cultură al UUR. Au fost prezentate comunicări despre viața și opera sărbătoritului și s-au citit fragmente din opera sa. Scriitorul-preot Corneliu Irod a mulțumit celor prezenți. Ansamblul artistic „Edelweis” („Floarea de colt”) al Filialei București a UUR a oferit un spectacol.

Scriitorul Corneliu Irod s-a născut la 24 august 1937, în comuna Măriței, județul Suceava. A absolvit Liceul Teoretic Ucrainean din orașul Siret și Facultatea de Filologie a Universității București, Secția limbi și literaturi slave, specialitatea limba și literatura ucraineană, secundar română. În anul 1972, și-a dat demisia din postul de inspector în Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă/Consiliul Culturii și Educației Socialiste și a urmat cursurile Facultății de Teologie din București. Din 1976, după o perioadă scurtă la o parohie din orașul Pucioasa-Dâmbovița, a fost preot, până la pensionare (în 2011) la două biserici din comuna Gălbinași-Călărași (pe care, în urma cutremurului din 1977, le-a reconstruit din ruine). Concomitent, între anii 1990-2005, a îndeplinit și funcția de protopop al Protoieriei Oltenița. A refuzat stăruitoarele chemări ale Patriarhului

Teotist de a veni la conducerea publicațiilor bisericești (Institutul Biblic).

Părintele-scriitor Corneliu Irod – poet, prozator, traducător – este membru al Uniunii Scriitorilor din România din anul 1968, al Uniunii Naționale a Scriitorilor din Ucraina (Kiev, 1990) al PEN Clubului Ucrainean și membru fondator al Uniunii Ucrainenilor din România.

Eu și Corneliu Irod ne cunoaștem din studenție, când nu era greu de devenit prieteni. Am avut însă șansa de a dezvolta și întări prietenia noastră pe parcursul anilor. Mai ales în perioada când lucra la Cultură. Tălpășeam aceeași Piață a Scânteii. El – inspector; eu – pălmaș cu condeiul. Dar și pe teren, prin țară. El – tot inspector; eu – tot pălmaș cu condeiul. Până când el s-a săturat de inspecție și, cu mari riscuri și privațiuni, și-a urmat chemarea: Teologia. Împrejurare în care, de asemenea, ne-am întâlnit, nu de puține ori, la bisericuța lui din Gălbinași – într-o vreme când peste țară se așternuse zeghea groasă a sărăciei, în care preoții sufereau alături de credincioșii lor.

Nu-i loc, însă, nici momentul de evocat aceste amintiri. Poate altădată.

Drept pentru care, în încheiere, citez o poezie a acestui minunat om, preot și scriitor: o glosă, care duce duos gândul spre Eminescu și se întoarce în originalitatea specifică lui Corneliu Irod:

*
* *
*

**O tristețe cu peron de gară
Mă tot chinuie în amintire,
Știu că depărtările-s fugare,
Dar aștept o nouă întâlnire.**

Toamne liniștite, învelite-n abur,
Le privesc prin fumul de țigară,
Văd câmpiile-n apus de jar și aur...
O tristețe cu peron de gară...

Mă tot cheamă un albastru sud,
Viața n-are vreme de cârtire,
Un descântec vechi, de moș zălud,
Mă tot chinuie în amintire.

Învățat-am să îndur și rele
În pripoane crude și amare,
Dusu-s-au cu gândurile grele...
Știu că depărtările-s fugare.

După chin și după depărtare,
Fericirea țese alte fire,
Nu s-au dus crispările amare,
Dar aștept o nouă întâlnire.

**Dar aștept o nouă întâlnire,
Știu că depărtările-s fugare,
Mă tot chinuie în amintire
O tristețe cu peron de gară.**

**Ion Andreiță,
pălmaș cu condeiul**

Urare pentru un prieten

Născut la sfârșitul Secerării într-unul dintre satele durate de Dumnezeu undeva pe plaiurile sucevene, preotul și scriitorul Corneliu Irod a înșeuat un bidiviu năvăș și a pornit în călătoria vieții, pe care și-a trăit-o cu demnitatea unui om ce-și cunoaște menirea venirii lui pe pământ. Trăirile din locurile mirifice ale satului unde a văzut lumina zilei s-au strâns ca un ghem din lână de aur în sufletul de copil, încărcându-i ființa cu iubirea de semeni, deslușindu-i rostul buneii-cuviințe, al vorbei adresate cu blândețe. Dar mai mult decât orice, adolescentul a fost atras de înșiruirea cuvintelor, de cântecul și de dulceața acestora. Încă din liceu, deseori lăsa deoparte jocurile cu prietenii și se izola în vreun ungher al casei cu năzuința de a citi în liniște cărțile primite de la învățătorii și profesorii lui, cărți ce-l fascinau și-i iscau în suflet dorința cunoașterii lumii în care deschisese ochii. Plăcerea lecturii l-a îndemnat să meargă la Facultatea de filologie. Devine apoi redactor și corector la o editură, un popas din viață în timpul căruia tânărul absolvent este prins în mrejele scrisului. Publică, la debut, câteva schițe și poezii, care stârnesc aprecierea publicului. Avea să scrie, până în ziua când a împlinit vârsta de 85 de ani, peste 35 de cărți, una mai frumoasă decât alta, care, prin valoarea lor, i-au creat nimbul unui scriitor important. Corneliu Irod, din

scrierile date teascului, și-a durat o operă ce va dăinui. L-am cunoscut cu mult timp în urmă, acum aproape șazececi de ani, când era unul dintre importanții pioni ai culturii românești. Calitatea de inspector al Culturii, o postură deosebită, nu l-a încântat multă vreme. În el dospea dorința de a se dedica alinării sufletelor, modelării spiritului, simțind chemarea de a fi duhovnicul semenilor. De aceea, într-o toamnă de miere, a plecat în „dulcele târg al leșilor”, orașul în care se înalță Biserica Trei Ierarhi, alăturându-se celor care și-au dăruit viața credinței. După anii de învățătură bisericească, el devine preot, profesie ce i-a fost, pot spune, predestinată! De atunci cuvintele lui se aștern nu numai în tomurile scrise, ci și, mângâietor, în sufletele enoriașilor. Așadar, el ia calea propovăduirii credinței în Dumnezeu, dar nu uită să rămână scriitorul pe care-l iubește publicul cititor, și nu uită că prietenia e șnurul de aur ce leagă oamenii între ei. Iar eu mă mândresc că sunt unul dintre prietenii lui. La cei 85 de ani împliniți, îi urez, aceluiași om pe care l-am cunoscut în anii tinereții, să nu se oprească din trecerea prin viață decât mult după ce îi va sărbători pe cei 100!

Corneliu Irod (al 3-lea din dreapta) cu colegi de la Editura Didactică și Pedagogică

**Dan Claudiu Tănăsescu,
24 august 2022**

Deși era consilier patriarhal, bunul meu prieten, părintele Ștefan Stanciu, căruia îi dedic aceste rânduri, o vreme a mai slujit la țară, în satul Tântava¹, dincolo de Domnești, în județul Giurgiu, la vreo douăzeci și ceva, treizeci de kilometri de București. E drept, Ștefan avea și-n Capitală un apartament în cartierul Militari, în care locuia cu soția și fiica lor. L-am vizitat la Tântava de câteva ori. N-avea casă parohială și locuia în gazdă, chiar la marginea satului, la o bătrână, pe care, spre bucuria ei, Ștefan o alinta „mama Ioana”. Dar nu fără temei. Femeie în vârstă, văduvă, credincioasă, bună gospodină, „mama Ioana” era mândră nevoie mare că are cinstea să găzduiască un preot tânăr și să aibă grijă de el ca de propriul ei fiu. Asta, desigur, și compensa într-o oarecare măsură durerea pe care o tănuia în suflet, că unicul ei fiu e însurat într-un sat vecin și n-a mai venit să-și vadă mama de ani de zile.

De câte ori l-am vizitat la Tântava – și la „mama Ioana”, și mai apoi la frumoasa casă de vacanță, pe care și-o construisese alături, dar și la Bragadiru de Teleorman, unde Ștefan fusese preot înainte de a se transfera la Tântava, de fiecare dată am avut câte o surpriză.

Într-o toamnă târzie – cred că în 1990 sau 91 –, am fost la Tântava împreună cu Mircea Micu (poetul îl cunoștea, îl îndrăgea și îl prețuia pe Ștefan). Am călătorit cu mașina de serviciu a părintelui consilier, un ARO, condus de Horia, șoferul lui Ștefan. Era cam rece, iar „mama Ioana” nu știa că dragul ei chiriaș vine cu oaspeți. S-a „orientat” însă imediat: ne-a servit cu o bunătate de slănină, jumări, țuică fiartă și la urmă, un molan bun. Ar fi vrut să gătească ceva, dar Ștefan i-a spus că nu zăbovim mult, doar vreo oră-două. Am stat însă patru și ne-am simțit foarte bine.

Surpriza? Păi, surpriza a venit pe drumul de întoarcere. Se-ntunecase de-a binelea. L-am mulțumit „mamei Ioana” pentru bunătățile cu care ne-a ospătat și, cu aceeași recunoștință, pentru căldura și vorba bună cu care ne-a primit și am plecat. În mașină ședeam ca și la venire: Ștefan în față lângă șofer, eu și Mircea – pe bancheta din spate. Toți eram bine dispuși, iar țuica și vinul ne-au făcut veseli și vorbăreți. Pe neașteptate însă, Mircea Micu părea că se îmbătase brusc, deși la urcarea în mașină era doar ușor cherchelit. Acum vorbea poticnit și fără noimă și, după câteva bolboroseli, la fel de brusc, tăcu, își rezemă capul de speteaza banchetei și adormi în aceeași clipă. A dormit doar cele câteva minute cât a rulat mașina pe asfalt, dar când a luat-o pe drumul de câmp pentru a ajunge la autostrada București-Pitești, hopurile l-au zgâlțâit atât de tare, încât l-au trezit. Mircea Micu s-a holbat oțărât la mine:

– Tu cine ești și ce cauți aici?! Că acuși îți dau câteva!

– Eu zic să oprim mașina, să coborâm și să ne batem acolo. Vrei? – îi răspund eu râzând.

– A, tu ești, Cornele? Scuză-mă... – îngăimă Mircea treaz, după care se rezemă de spetează și adormi din nou, fără să se trezească până la București.

Și următoarea vizită la Tântava mi-a rezervat o surpriză. De această dată, Horia ne-a dus doar pe mine și pe Ștefan. „Mama Ioana” ne-a întâmpina la fel de amabilă, iar pe Ștefan l-a anunțat bucuroasă:

– Să știi, părinte, că Fetița a început să mănânce.

– Ei! Îmi dai o veste grozavă, mamă Ioană!

– Da. A mâncat și iarbă, adicătelea, lucernă, și morcov, i-am dat și apă, da’ e tot sperioasă Fetița, draga de ea.

– Ce fetiță? – îl întreb pe Ștefan.

– Vino să vezi.

Îleșim în curte și Ștefan mă conduce pe după acareturi.

– Treci mai pe departe, – mă previne el, – să nu te apuce dulăul, că-i rău tare!

O namilă de câine începu să latre la mine amenințător, zbârnâind ca pe o strună lanțului cu care era prionit. Într-un țarc din spatele șopronului, am zărit o căprioară, care la apariția noastră a fugit speriată în partea opusă.

– Asta-i Fetița? – mă minunez eu de frumusețea sălbăticiunii.

– Da, mă Cornele. Vezi ce frumoasă e? Săptămâna trecută, într-o noapte, probabil hăituită de câini, intrase din câmp în ograda oilor – găsisese porțița deschisă, că mama Ioana nu mai are oi. Acolo o văzuse mama Ioana dimineața, când ieșise să dea la păsări. A închis porțița și a zis să rămână la noi până s-o înzdrăveni, că e puțin șchioapă de un picior... Dar de speriată ce era, nu prea mânca, dar auzi că a început să mănânce. Mă bucur. E frumoasă rău! Nu? Mi-e tare dragă.

Altă dată, am fost la Tântava fără Horia, numai noi doi, eu și Ștefan, cu Opelul lui maro (mai rar așa culoare, nu?). Era la începutul lui septembrie, și Ștefan se ducea să angajeze câțiva oameni care s-o ajute pe „mama Ioana” la culesul porumbului. Într-un sat vecin, trebuia să trecem peste calea ferată, dar am găsit semibarierele coborâte. Fără să stea pe gânduri, Ștefan a trecut cu mașina printre cele două semibariere, bineînțeles, după ce s-a asigurat dreapta-stânga că nu se apropie trenul. Dar dincolo de calea ferată, dintr-un ARO a ieșit un polițist și ne-a oprit.

– Ți-am spus eu să așteptăm trenul, dar tu... – îi reproșez eu.

Ștefan n-a oprit imediat, a mai mers câțiva metri pentru a ocoli o groapă și abia apoi a tras pe dreapta, lucru care l-a făcut pe polițist să se grăbească, aproape că alergia spre noi, cu mâna pe tocul pistolului de la sold.

– Actele dumneavoastră! – a zis polițistul gâfâind.

– Ce faci, domnule, scoți pistolul? – l-a întâmpinat Ștefan râzând.

În clipa aceea, din ARO a coborât un bărbat tânăr, un țăran, după cum arăta. A început să strige:

– Domnu’-domnu’! Alo! E părintele de la noi... Săru’ mâna, părinte.

– Tu ești, Nicule? Să trăiești. Ce cauți aici? Te-ai făcut agent de circulație?

– Nu, – s-a scuzat țăranul. – M-a rugat dânsul să-l duc cu mașina...

Polițistul îngăimă moale:

– Dar n-ați văzut bariera?...

– Am văzut-o, dar ne-am asigurat. Uite că trenul n-a apărut nici până acum, iar eu și părintele protopop ne grăbim, că ne așteaptă Patriarhul... Și zi, gata, mâna la pistol...

Și fără să-i lase subofițerului răgaz să spună ceva, Ștefan s-a urcat la volan și am plecat.

– Cred că-i un polițai nou și nu mă cunoaște. Se vede că se plictisea și a ieșit să dirijeze circulația. Ai văzut? Gata să scoată pistolul, prostu’!

– Nu cred că a avut intenția asta, – zic. – Începuse să alerge și a ținut pistolul să nu se bălăngăne.

– Se poate.

Și nu e prima dată când asist la o „discuție” a lui Ștefan cu agenții de circulație. Tot în același an, cred, pe la mijlocul lui octombrie, eram în biroul lui Ștefan (el conducea Sectorul tehnic al Arhiepiscopiei Bucureștilor), când îl anunță secretara că e căutat la telefon de președintele de la Bragadiru de Teleorman, fosta parohie a părintelui Ștefan.

– Bună dimineața, – zice el, după ce a ridicat receptorul. – Ce faci? Mă bucur. Când, azi?

Bine, uite, vin cu un prieten, cu părintele Corneliu Irod.

Ștefan pune receptorul în furcă și zice:

– Vii cu mine la Bragadiru? Ne așteaptă acolo niște oameni grozavi. Cică au vânat ceva bun și ne așteaptă să petrecem două-trei ore pe malul Dunării la fosta cabană de vânătoare a lui Ceaușescu. Vii? Uite, ne duce Țiganu că și-a luat „Dacie” nouă.

În biroul lui Ștefan se afla la venirea mea un bărbat de vreo patruzeci de ani, George, cam negricios, ce-i drept, dar, după cum am aflat ulterior, nu era țigan, așa îl „alinta” Ștefan. Mi-l prezentase ca pe un prosper om de afaceri: deținea, împreună cu fratele său, o mică fabrică de lumânări.

Între multele talente cu care-l înzestraseră Bunul Dumnezeu pe Ștefan, este extraordinara lui sociabilitate. Așa se face că între foarte numeroșii lui prieteni, amici sau doar cunoștințe, se numără ierarhi și preoți, prim-miniștri, miniștri, generali, colonei, parlamentari, oameni de afaceri și alți oameni „gri”. Desigur, și o mulțime dintre oamenii de rând.

– Mergem, părinte consilier, – se învoi George bucuros, – și e la fix, că adineaori am făcut plinul la benzinăria de colo, din 11 lunie.

Peste o jumătate de oră, ieșeam din București în „Dacia” lui George și ne îndreptăm spre Alexandria. La un moment dat, străbăteam un sat (nu i-am reținut numele), iar în dreptul cimitirului Ștefan i-a spus lui George să oprească.

– Aici e preot unul Ciprian (sau Lucian, n-am reținut), – îmi spune Ștefan, – iar de vrednicia lui îți poți da seama după halul în care arată cimitirul: plin de bălării, scaieți și urzici, de nici nu se văd crucile, iar gardul stă să cadă.

Gardul cimitirului arăta într-adevăr jalnic: putred și povârnit, cu multe stîngii lipsă, încât părea o gură știrbă și cu dinți stricați, iar în spatele gardului se întindea un „lan” de bălării și mărăcini.

– Dar ce, preotul de aici e foarte bătrân sau bolnav? – întreb.

– Nici vorbă. E doar cu câțiva ani mai mare decât mine, dar e puturos și-i place prea mult paharul, – zice Ștefan și începe să rădă. – Să vezi ce i-am făcut odată. Aveam conferință preotească la Alexandria, dar pentru că era o temă neinteresantă, imediat după Te Deum, eu și un coleg am hotărât să plecăm: i-am spus episcopului care conducea lucrările că avem înmormântare. Când să ieșim din biserică, Ciprian, care ședea în strana de lângă ușă, se strecoară și el după noi. „Încotro, părinților? La un coniac, este?” – ne ajunge el din urmă. „Mergem în parohie, că avem înmormântare...” „E bine și așa. Luați-mă și pe mine în mașină, că aș avea autobuz abia peste vreo patru ore.”

M-am gândit că tot trec prin parohia lui, așa că i-am zis: „Urcă, părinte. Văd că ai și luat ceva de dimineață, că trăsnești de la o poștă...”

Se așază Ciprian al meu pe bancheta din spate și nici nu pornim bine, că el se apucă să cânte nu știu ce, scoate din servietă cheia de la ușa bisericii, una de tip vechi, mare, de vreo 30 de centimetri și începe să bată cu ea tactul în geamul portierei.

„Stai cuminte, că spargi geamul!” – strig la el.

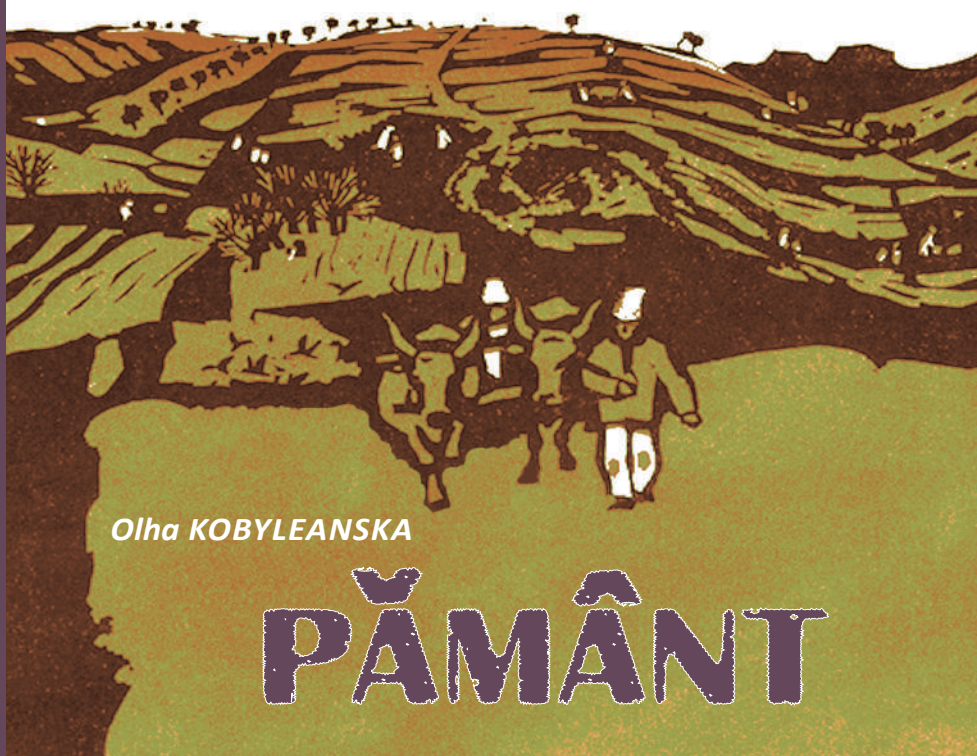
Ciprian, nimic. Continuă să ciocăne în geam. Ei, mă gândesc, las’ că te-nvăț eu minte! Ajungem aici, în dreptul cimitirului, opresc și cobor, adică mă fac că mă uit la cauciul din față. Coboară și el.

„Ce cheie e asta? – mă prefac eu că nu știu. – la s-o văd.”

Iau cheia, o cumpănesc, îmi fac vânt și o arunc în bălăriile și scaieții din mijlocul cimitirului. Hă-hă-hă! Cred că popa Ciprian a căutat cheia până seara și nu se știe dacă o fi găsit-o.

(Va urma)

¹ Apropo de Tântava. E al doilea sat cu acest nume pe care-l întâlnesc; cealaltă Tântavă s-a contopit mai demult cu satul Vasilați din județul Călărași. Este, desigur, un toponim slav (cum sunt atâtea în România, se pare chiar foarte multe...), însă nu-i dibuiesc semantica; am s-o caut și am s-o comunic; îmi sună cam bulgărește. (C. I.)

Olha KOBYLEANSKA

PĂMÂNT

(Continuare din nr. 38)

Afară domnea liniștea...

În preajmă, din întunericul amenințător al nopții se iveau crengile pomilor din jurul casei; ceva mai încolo se întindeau țărinile; din loc în loc se ridicau casele mătăhloase ale vecinilor; nimic nu tulbura liniștea nopții.

Cerul era învelit de nori și numai ici și colo strălucea câte o stea.

– Sava! – strigă Mariika aproape cu disperare¹, și ascultă.

Degeaba, niciun răspuns.

Undeva, departe în sat, aproape în marginea pădurii, lătra un câine, și lătratul lui, pe jumătate rugător, pe jumătate trist, răzbătea până aici tulburând liniștea; ea se gândi într-o străfulgerare că trebuie să fie câinele lor de la bordei care, nemaifiind în lanț, s-a rătăcit...

Se întoarse furioasă în casă.

– Care va să zică, tot s-a dus! – murmură femeia cu amărăciune ca pentru ea. – Să-l pedepsească Dumnezeu!

– Unde s-a dus? – întrebă Ivonika.

– Unde? La aia... – își ieși Mariika din fire și scuipe cu scârbă înaintea ei, fără să-și isprăvească vorba.

Ivonika oftă din greu, cu năduf. Un simțământ ca o prevestire rea îi strânse inima sfâșiată de durere, adăugând amărăciunii lui încă ceva. Peste o clipă simți o mare singurătate cotropindu-i sufletul.

– Marie! – mormăi el întunecat, lăsându-și capul greu în palme. – Să știi că de-aici o să ni se tragă nenorocirea!

– Parcă eu spun altfel? Eu ce spun? – i-o întoarse ea cu răutate. – Ar trebui să-l înveți minte măcar o dată, Ivonika! Băiatul a apucat pe calea stricăciunii, s-a făcut și mai leneș și scoate niște vorbe din gură de-ți vine să plângi. Ar trebui să-l înveți minte o dată, zău, că el nici de matală nu se mai teme! Matală ori Myhailo să vă luați bine de capul lui, să-i jucați pe ciolane, de să se facă negru. Altminteri², n-o să iasă nimic din el. Nimic nu-i ajută. Casa a ajuns cârciumă pentru el. Vine, cere de mâncare și de băut și pleacă. Eu nu pot decât să-l blestem, Doamne iartă-mă, nu pot decât să-l blestem și pe el, și pe ea. Și mai cu seamă pe tâlharul de Hryhorii. Că el îl învață la rău!

– Da, el îl învață toate relele! – încuviință Ivonika îngândurat. – Oare ce-o fi vrând? Cu ce i-am greșit eu? Că n-am vrut să fur împreună cu el bunul altuia? Că n-am furat de pe la oameni și n-am vrut s-ajung cu el la pușcărie? Și-apoi, ce-s eu vinovat că el n-are pământ? Ne pizmuiește, Marie, știu. Vede că noi avem și pământ, și casă, și vite, că el n-are nimic, și asta îl roade. Păi de ce n-a muncit și el ca noi, Marie? Nevesti-sii³, care ți-e soră bună, i-a dat taică-său tot atâtea prăjini de pământ cât ți-a dat și ție, numai că în vreme ce noi am tras în jug din greu de dimineața până seara, că Dumnezeu din cer ne e martor, el își făcea veacul la cârciumă și dădea pe gât prăjină după prăjină, iar apoi dormea ziua-n amiaza mare. Leneș al naibii! Ce câștiga ea, el tot la cârciumă ducea, și când n-a mai avut ce să care din casă, s-a apucat de hoție. Dacă eu n-am vrut să ascund la mine un bou furat de el, mi-a devenit cel mai mare dușman. Îmi otrăvește feciorul și-l împinge pe drumul pe care merge el, fiindcă nu vrea să s-arate singur înaintea lui Dumnezeu.

– Da, așa e! – zise cu ură Maria. – Crede că dacă Sava o să ia puiul lui de șarpe, pe Rahira, noi o să-i dăm degrabă jumătate din pământul nostru și el o să aibă iarăși ce bea!

– Zău, chiar așa crede! – îi dădu dreptate Ivonika. – Numai că n-o să fie cum crede el. Sava e încă tânăr, azi îi place o fată, mâine alta. Și când s-o duce Myhailo la armată, o să vadă că munca nu-i joacă, că el asta își închipuie. Și-o să se schimbe, o să se-ntoarcă la pământ și pământul o să-l lecuiască de toate. N-o să ne lase Dumnezeu. Eu tot mai trag nădejde. Băiatul e încă tânăr și fără minte, alții îl împing la păcat.

Mariika oftă și, după o clipă lungă de tăcere ursuză, spuse:

– Crapă inima-n mine de necaz, Ivonika, când mă gândesc că matală ai aruncat degeaba atâta bănet și că tot au să ni-l ia pe Myhailo. Cum se poate una ca asta? Unde-i dreptatea? Du-te, caută-l pe ăla și ia-i banii îndărăt. Mai bine dădeam banii la biserică pentru slujbă, decât să-i bag în mâna păcătoasă a unui blestemat de pungaș! Bine-a zis boierul, dar noi n-am vrut să-i ascultăm sfatul! Gândește-te, Ivonika, atâta bănet!

Ea gemu și clătină cu deznădejde din cap. Bărbatul își înfundă mâinile în păr.

– Nu-mi spune nimic, Marie! – icni el rugător și cu glasul sugrumat. – Dacă ai ști ce-i în inima mea, nu mi-ai mai aminti de asta! Văd eu și singur că a ieșit rău! A ieșit rău – dar de atâta rău să avem parte. Fiecare ține să aibă partea lui. S-a găsit unul din ăsta care mi-a înghițit munca stropită cu sânge, dar de atâta rău să avem noi parte. Taci, Marie! Myhailo zice altfel. „Nu te necăji, tată, zice, când m-oi întoarce am să câștig de două ori pe atâta cu mâinile mele, numai nu te necăji!”. Iar la vară, Marie, urmă Ivonika, dacă ne-o ajuta Dumnezeu, o să mergem la mănăstirea Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava⁴ și-o să dăm și noi ce-om putea, să ni se întoarcă băiatul sănătos acasă. O să dăm preoților pentru slujbă, să se roage pentru noi, să nu ne uite Dumnezeu, și pe copiii noștri să-i blagoslovească cu noroc și sănătate! Nu te necăji, Marie!

Ea stătea tăcută pe lavița de lângă cuptor și dădea din cap a încuviințare, în vreme ce buzele îi tremurau de durere. Când Ivonika tăcu, se ridică și puse bucatele pe masă. În răstimpuri își ștergea lacrimile cu palma, și lacrimile i se adunau mereu în colțul pleoapelor. Myhailo nu venise încă acasă, dar ea îl avea și așa înaintea ochilor, tuns chilug, în straie ostășești, cu uitătura tristă și obrazul supt...

A doua zi, în zori, când soarele abia se arătase în nimbul lui purpuriu. Ivonika porni abătut cu Myhailo la arat. Liniștea se așternea până hăt departe.

Pământul întins aștepta parcă pe cineva anume, răsuflând cu un abur umed, neguros. O ceață ușoară, cenușie se ridica ici-colo prin locurile mocirloase, și pământul privea întunecat de după vălul ei posomorât, în vreme ce prin alte părți se înveșmânta în verdele crud și gingaș al grânelor de toamnă. Cerul era limpede și albastru, iar în înălțimile-i de nepătruns se înstăpâniseră ciocârlii nevăzute, ale căror triluri răsunau ca niște cântări ale văzduhului. Tatăl și feciorul lăsară bordeiul și ieșiră la câmp. Myhailo înjugă frumoșii lor boi tirolezi la plug: el avea să-i mâne,

iar Ivonika să țină coarnezle plugului.

– Să-ncepem aici, – zise Myhailo către tată-său, și îi arătă o fâșie uriașă de ogor, lungă și neagră, care alerga printre două fâșii verzi de semănături de toamnă. Aici am început și acum un an...

– Cum vrei! – încuviință cu bunătate tată-său. – E bine și aici!

¹ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *desperare*

² Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *Altminterea*

³ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *Nevesti-si*

⁴ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *Mănăstirea Sânt Ion*

Își făcure cruce amândoi, spunând aproape într-un glas „Doamne ajută!” – și băiatul urni boii din loc. Boii o porniră înainte agale, mișcându-și capetele mândre în jug, la fiecare⁵ pas, iar Ivonika îndreptă plugul. Oțelul lat și strălucitor ca oglinda al brăzdarului se înfipse în ogor, trăgând brazda după el; pe amândouă părțile brazdei, pământul se sfărâma în bulgări mici. Pământului îi plăcea să fie arat, nu se împotriva nicăieri, era moale și sfărâmicios, își dezmoțea mădularele la soare, dar răsuflarea-i umedă se împrăștia în văzduh, trădând adâncă lui mulțumire.

Ivonika era azi alt om. Nu ținea nici plugul ca lumea, toată vremea îi fugea privirea către fecioru-său, care cuprinsese cu mâna dreaptă grumazul unuia dintre boi și pășea încet înainte. Băiatul ăsta avea să-l părăsească! Era tot numai tinerețe, numai vlagă și sănătate! În răstimpuri, când Myhailo întorcea capul să vadă cum se taie brazda, bătrânul nu se mai sătura privindu-l, de parcă nu l-ar fi văzut bine până azi. Cu ochii lui albaștri și buni, Myhailo se uita la tine, de parcă ar fi vrut să-ți citească dorința în ochi și să ți-o îndeplinească înainte să o rostești. Cum de n-a știut el până acum ce băiat chipeș are? Oamenii ziceau că-i seamănă leit, dar bătrânul nu credea. El era mărunț de statură, slăbănog, cu obrazul aspru ca o perie, iar Myhailo era ca o cadră. Nu prea înalt, dar spătos și puternic, cu obraz de față, numai că îi mijise mustața. Fetele din sat știau bine cum e, cu toate astea el se ținea departe de ele, era rușinos și tăcut din cale-afară, încât nimeni n-ar fi putut să spună că se uită la vreuna anume. Și iată, acum⁶ trebuia să-l piardă! Trei ani de zile în cap n-o să-l mai vadă în casă, afară poate cândva de sărbători, în straie străine, tuns

⁵ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *fiece*

⁶ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *acuma*

chilug, cu obiceiuri străine – și când o fi să se întoarcă n-o să mai fie numai comoara lui!

Apoi, strașnica asprime din armată, de care tremură oricare încă înainte să o cunoască! Of, grea povară i-a pus Dumnezeu în spinare, luându-i feciorul pentru atâta amar de vreme!

Cum o să trăiască el fără Myhailo? Cum o să arate bordeiul fără el? Mai ales iarna, când s-or porni viscoalele și troienele vor goni turbate peste câmpuri, ca niște puteri necurate, acoperind toate urmele?!

Flăcăul ăsta dârz ținea piept oricui. Ieșea din casă răsând și răsând se întorcea de afară. Primăvara sărea ca un cerb peste șanțurile adânci de pe ogoare, prin care alerga apa învolburată, iar toamna, oricât s-ar fi îndesit ceața, deslușea orice lucru de pe întinderile pustii, întocmai ca o pasăre din înaltul cerului.

– Tată! – vorbi deodată Myhailo, curmându-i gândurile. – Nu vrei să mă lași pe mine la plug? Azi matale pari cam ostenit și brăzdarul nu intră în pământ cât trebuie. Vino matale și mână boii, că trec eu la coarnele plugului. Tare îmi mai place să ar și cine știe când o să mai pășesc în urma plugului!

Bătrânul îi făcu loc în tăcere. Era tulburat și se duse bucuros lângă boi.

(*Va urma*)

Adaptare de **Natalia BURDUJA**

Ilustrații de **Serhii ADAMOVYCI**

17 septembrie! Sărbătoarea numelor Sofia, Vira, Nadejda, Liubov. Câte onomastici, câte sărbătorite, câte cadouri, câte vizite, câte primiri de musafiri!... Și domnișoara Nadejda își serbează, azi, ziua numelui – a împlinit 21 de ani. Da, 21 de ani... Mai apoi vor începe anii critici pentru fată. La acești ani mama a făcut deja, azi, o primă aluzie, într-un mod destul de delicat, atunci când a felicitat-o: „Te felicit, Nadicika! Iată că ești majoră deja, – îți doresc să-ți găsești fericirea adevărată cât mai curând...”. Cum adică „fericirea adevărată”, se gândea Nadicika, în timp ce se îmbrăca în noua rochie roz – cadou de la mama. Cu toate acestea, gândurile ei nu stăruiră mult timp asupra cuvintelor mamei, deoarece, azi, în general, ele nu se puteau opri la nimic. Nadia începe să se gândească la cunoștințele sale, care trebuie să vină azi să o felicite. „Azi trebuie să vină mulți musafiri... Iar colonelul Trubațkyi deja a și trimis buchetul prin lacheu... Oare va veni Vasylo? Probabil că da! Oare ce-mi va dărui? La urma urmei, trebuie să-mi dăruiască ceva!” Dintr-un oarecare motiv, gândul acesta o amuză puțin pe Nadia, de fapt nu, nu o amuză, ci o înveseli oarecum și ... și totuși o amuză!... Deci, domnul Vasylo avea, într-adevăr, ceva de dărui. Oh, el se gândise deja toată săptămâna la acel cadou. „Oare ce să-i dăruiesc Nadiei?” – după cum vedeți, el îi spunea, în gând, domnișoarei Nadejda tot Nadia, deși ea împlinise 21 de ani, doar e prietenul ei din copilărie...

Chiar așa, e prietenul ei din copilărie. „Dintr-un oarecare motiv, întotdeauna când încep să vorbesc mai serios, ea râde mereu, se gândea Vasylo, de fapt, ea râde foarte des, prea des, oare prietenul din copilărie n-ar putea.... Și totuși, ce să-i dăruiesc? Aceasta e întrebarea... Doamne Dumnezeule, azi e deja onomastica ei...”.

Tânărul se îmbrăcă repez și ieși în oraș. Se duse pe strada principală, trecând încet pe lângă magazine și uitându-se prin vitrine. Nu, nu poate găsi nimic „demn” de ea. A, iată un magazin de bijuterii – poate aici găsește ceva? Începu să se uite mai atent. „Uite un șir întreg de broșe. Destul de drăguțe, și au și o inscripție, ce scrie acolo? Amore!... Nu, asta nu se potrivește. Uite o inimă cu o săgeată – prea sentimental. Ah, iată o broșă grozavă, i se potrivește de minune!” Broșa era, într-adevăr, frumoasă, o crenguță filigranată din argint, ca o cunună de lauri, ce avea deasupra o stea din rubin cu o rază de aur, iar în mijloc era scris cuvântul Speranza! „Bine!” Vasylo intră în magazin și ceru să i se arate broșa cu inscripția „Speranza”. „Ce preț are?” – „25 de ruble”. Vasylo se înroși brusc. „Ce-și închipuia el. Doamne Dumnezeule, de unde să aibă atâția bani?” Bolborosind ceva de neînțeles, ceva de genul „nu o iau”, ieși repede din magazin. Vânzătorul îl însoți cu o privire ironică. Vasylo mergea cu capul plecat și nu mai intra în magazine cu bijuterii. Ridicându-și brusc privirea, văzu o vitrină cu veselă. „Și dacă i-aș cumpăra, de exemplu, o ceașcă?... N-ar fi nimic! Ar fi chiar bine!” El intră în magazin și găsi o ceașcă după buzunarul lui, destul de drăguță. Era pictată pe ea niște ghirlande de flori, doi fluturi și o inscripție aurie: „Souvenir”.

Apoi, Vasylo se duse direct la Nadia. Acolo erau deja câțiva musafiri, câteva cadouri, majoritatea dintre ele buchete. Vasylo îi dădu ceașca sa, rostind încet și timid câteva cuvinte de felicitare. Ea primi darul, îi mulțumi și zâmbi. Lui Vasylo acel zâmbet îi păru foarte amabil, și poate chiar

așa și era. După acel zâmbet, Vasylo se simți mai curajos, ar fi fost bucuros să vorbească cu Nadia, să povestească mai mult, dar acei oaspeți, vizitele, cadourile... ah, cel mai plictisitor lucru pe lumea asta... Nadia puse ceașca aproape de ea.

Alte cadouri le puse mai departe sau le dădea surorii mai mici să le ascundă, dar ceașca o ținea aproape de ea. Câți oaspeți sunt la ea azi!... Iată că vine colonelul Trubațkyi, un militar solid, înalt. El o felicită pe Nadia cu o voce clară, se înclină teatral militărește și îi întinde o cutiuță. Cerule mare! E chiar broșa cu inscripția „Speranza”. Vasylo simți cum îl părăsesc puterile. Nadia îi întinse mâna colonelului, când, dintr-o dată, se auzi trosc! Atinse ceașca. Mâneca ei largă roz o împinse de pe masă. „Domnule Vasylo, priviți ce s-a întâmplat cu cadoul dumneavoastră!” – strigă Nadia tânguitor și se aplecă să adune cioburile. Vasylo se ridică s-o ajute, dar colonelul i-o luă înainte și nu mai putu să facă nici un pas. Nadia și colonelul adunară cioburile ghinionistei cești. Nadia se ridică și privi cu tristețe la ceașca spartă: „Ah, ce rău îmi pare! Domnule Vasylo, ce s-a întâmplat? Ce să fac? Oh, mă duc să ascund cioburile!” Și Nadia se duse și ascunse cioburile în masa sa de toaletă, ba chiar le înfășură cu grijă în vată. Odată cu ceașca dispăru și veselia Nadiei. Toată ziua fu cumva tristă. Cadoul acela era pentru ea foarte prețios, doar era de la prietenul ei din copilărie... Da, de la prietenul ei din copilărie!...

E din nou 17 septembrie! Nadia este iar sărbătorită, împlinește 22 de ani. Nu degeaba mama i-a urât cu un an în urmă să găsească „fericirea adevărată”. Azi va fi logodna ei. Stă, ca acum un an, în fața oglinzii, se îmbracă. Ba nu, deja s-a îmbrăcat, numai că mai caută ceva în grabă, în masa de toaletă. „Ah, unde a dispărut, și chiar atunci, când ai mai mare nevoie de ea, eu vreau ca el să-și vadă cadoul de anul trecut, să vadă cum păstrez eu darurile lui... Unde este? A, iat-o, probabil, e în această cutiuță”. Și Nadia scoase din sertar o cutiuță în care erau diferite accesorii; căutând prin ea, găsi ceva înfășurat în vată: „Ce-o fi și asta?” Nadia începu să dea vata la o parte și scoase de acolo un ciob!, da, un ciob din ceașca ghinionistă de anul trecut, cu inscripția „Souvenir”. Nadia își încruntă sprâncenele, privi cumva cu ezitare cioburile, apoi le adună într-o mână și le aruncă pe fereastră în grădină... Apoi, se aplecă și începu să se uite după ele. Se ridică și privi în oglindă. Pe pieptul ei sclipa broșa cu inscripția „Speranza”! În grădină, pe cărăriie, se afla un ciob ce strălucea cu inscripția aurie „Souvenir” ... Dar nimeni nu îl privea...

Traducere din limba ucraineană de **Cristina SILAGHI (BUMBAR)**

Tezaur literar (Literaturna skarbnyca)

POVEȘTI UCRAINESE

(Continuare din nr. 38)

Sălbaticul nu știa ce să facă, cum să-l recunoască pe adevăratul viteaz. A spus:
– Vă poftesc pe toți în palatul meu. Acolo veți sta peste noapte, iar mâine dimineată vom continua discuția.

A ordonat armatei să se retragă în cazărmi, iar el, împreună cu cei doisprezece tineri s-au dus la palat.

Acolo li s-a dat o cameră. Li s-a adus mâncare. Iar după masa de seară, li s-au pregătit paturi bune, ca să se simtă ca acasă.

Când cei doisprezece petreceau, canibalul s-a dus la mama lui, vrăjitoarea, și i-a cerut sfatul. Ea i-a spus:

– N-ai nicio grijă, fiule, o să rezolvăm totul. Mâine dimineată, ai să afli care dintre ei e viteazul înțelept.

Și când tinerii, înainte de culcare, au făcut o baie, ea s-a dus în camera lor și s-a ascuns sub pat.

După ce s-au spălat, tinerii, râzând și glumind, s-au dus la culcare și vorbeau între ei:

– Fraților, afurisit mai e acest canibal, dar ne-a ospătat bine. Cozonacii lui sunt grozavi!

– Cum să nu fie atât de buni, dacă-s frământați cu lapte de mamă?

Vrăjitoarea a văzut cine a zis aceste vorbe.

– Faților, până acum eu n-am mai băut un vin atât de bun!

– Cum să nu fie bun, dacă-i amestecat cu sânge de om?

– Mă mir, – zice altul, – că poporul de aici rabdă un împărat atât de crud. Nu se găsește între ei un om mai cumsecade?

– Nu te mira, căci acest canibal e din neamul dracilor, de aceea e atât de nemilos cu oamenii.

Așa vorbeau tinerii între ei, până au adormit. Iar vrăjitoarea, care a auzit totul, a ieșit de sub pat, s-a apropiat tiptil de patul lui Ivanko și cu foarfeca i-a tuns în cap un semn în formă de cruce. După ce l-a însemnat așa, a ieșit încet din cameră.

Tot ce auzise i-a povestit fiului.

Tinerii s-au sculat dimineța, s-au spălat, s-au pieptănat... Iar Ivanko a observat că are în cap un semn tuns cruciș. A înțeles imediat că e vorba de un vicleșug. A luat foarfeca și le-a făcut tuturor tovarășilor săi același semn.

Apoi s-au echipat, și-au luat săbiile și au ieșit afară. Iar acolo îi aștepta de-acum canibalul cu armata lui.

Tinerii s-au aliniat. Iar canibalul îi întreabă din nou:

– Care dintre voi e viteazul cel înțelept?

– Eu! – au răspuns toți tinerii într-un glas.

Atunci canibalul le-a poruncit să-și scoată coifurile.

Ei și le-au scos. Se uită canibalul și vede că toți au tuns pe cap semnul în formă de cruce.

Asta l-a supărat foarte tare pe canibal și el a urlat:

– Văd că acela dintre voi care se crede cel mai viteaz și înțelept se ascunde în spatele celorlalți, n-are curajul să iasă în față. E un fricos!

Asta Ivanko n-a mai putut răbda. A făcut un pas în față și a spus:

– Tu ești un fricos! Eu sunt cel pe care-l cauți. Ce dorești de la mine?

– Cum îndrăznești să spui că eu mă trag din neamul dracilor?

– Despre asta poate să-ți spună mama ta.

Au chemat-o canibalul pe mama lui, iar ea i-a povestit totul:

– Tu de la naștere ai fost spurcat și rău. Iar odată, când m-ai supărat tare, eu am zis: „Să te ia dracul!”. Și dracul chiar a venit, dar nu te-a luat, ci doar te-a afurisit cu fire diavolească. De atunci, în tot ce faci, se vede semnul dracului, și chiar tu ai devenit un drac.

Canibalul era gata s-o sugrume pe maică-sa, apoi s-a întors spre Ivanko și a strigat:

– Eu nu pot răbda ca cineva să fie mai deștept decât mine! Așa că o să te omor! – și a scos sabia.

Dar nici Ivanko nu dormea. A scos și el sabia și au început să se lupte, încât se cutremura pământul.

După un timp, săbiile s-au rupt. Și atunci, ei s-au luat la trântă, dar niciunul nu-l doboră pe celălalt.

La un moment, sălbaticul s-a opintit, l-a ridicat pe Ivanko, a dat cu el de pământ și l-a îngropat până la genunchi. S-a supărat Ivanko, s-a smuls din pământ, s-a repezit la canibal, l-a ridicat și l-a trântit atât de tare, încât l-a îngropat până la brâu. Atunci, l-a apucat de cap, i l-a sucit și i l-a frânt ca la un pui de găină.

Ivanko a ridicat capul și l-a aruncat în mijlocul armatei canibalului.

Iar ostașii, de bucurie, au ridicat în sus săbiile și au strigat:

– Ura-a-a!

Și imediat l-au proclamat pe Ivanko noul lor împărat.

Voinicul Ivanko a mulțumit, a primit coroana de împărat și a spus:

– De azi încolo, acest popor nu va mai duce război cu poporul vecin! Să facem pace pentru totdeauna!

A doua zi, tânărul împărat Ivanko a anunțat: cine vrea să meargă cu el în țara vecină la sărbătoarea păcii e binevenit, iar cheltuielile se vor face din visteria împărăției.

S-au adunat peste un milion de oameni și au pornit la drum.

Și Ivanko s-a pus în fruntea unei armate de zece divizii și a plecat și el spre țara sa.

Ajunși la graniță, au poposit să se odihnească.

Pe bătrânul împărat l-au anunțat că la graniță se află armată străină, numeroasă câtă frunză și iarbă, iar el s-a speriat foarte tare. Credea că pe Ivanko l-a ucis canibalul și acum năvălește cu război, ca să distrugă țara lui.

Împăratul i-a adunat pe sfetnici, a luat-o pe împărăteasă și pe prințesa și au plecat cu pâine și sare spre graniță, ca să-i spună năvălitorului că i se supune. „N-are rost, – se gândea împăratul, – să se ajungă la vărsare de sânge.”

Ivanko, îmbrăcat în armură și coif cu vizieră, călare în fața armatei sale, îl aștepta pe bătrânul împărat. Iar acela, ducând pâinea și sarea, a căzut în genunchi. Împărăteasa i-a spălat lui Ivanko picioarele și i le-a șters cu ștergarul. Împăratul i-a întins pâinea și sarea, iar miniștrii lui îl rugau pe Ivanko să nu facă vărsare de sânge.

Ivanko s-a uitat cât s-a uitat, apoi și-a lepădat armura, și-a scos coiful, și-a descoperit fața și a vorbit așa:

– Noi n-am venit cu război, noi v-am adus o pace veșnică!

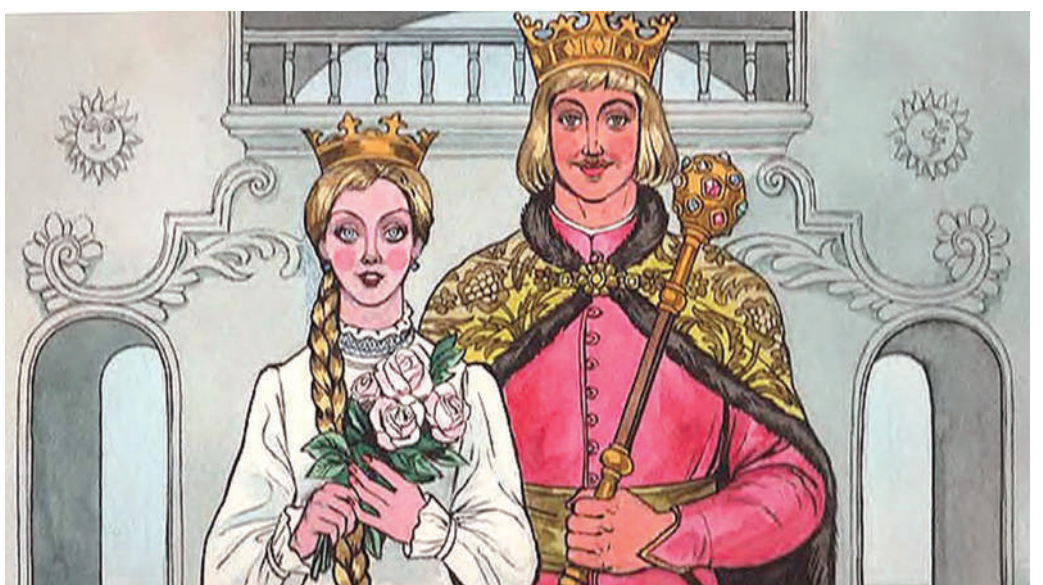
Când împăratul, împărăteasa și prințesa l-au recunoscut pe Ivanko, bucuria lor nu avea margini!

N-au întârziat nici petrecerile. Iar după ce au petrecut bine, împăratul a ridicat paharul în cinstea lui Ivanko și a zis:

– Tu vrei pace între două popoare, iar eu mai adaug: atunci să desființăm și granițele dintre noi. Iar tu te vei însura cu fiica mea. E bine așa?

– E foarte bine! Hai să facem nunta!

S-au găsit și lăutari și a început nunta.

Au petrecut o lună întreagă. Iar la nuntă l-au adus și pe tatăl lui Ivanko și pe frații lui.

– Ei, abia acum vă pot povesti ce am visat atunci, – a spus Ivanko.

– Nu-i nevoie, nu-i nevoie, – au spus împăratul și tatăl lui Ivanko.

– Ba trebuie să vă povestesc! Iată ce am visat. Se făcea că am ajuns un om atât de mare, încât dumneata, mărite împărate și tată socrile, ai să-mi ceri îndurare în genunchi, iar împărăteasa o să-mi spele picioarele și le va șterge cu un ștergar. Și uite că s-a împlinit. Iar dacă eu aș fi povestit acest vis atunci, ai fi poruncit să fiu ucis.

Împăratul a râs:

– Ai dreptate, Ivanko!

S-au bucurat cu toții și au petrecut încă o lună. Și poate că mai petrec și acum, dar povestea mea s-a sfârșit.

Traducere din limba ucraineană
de **Corneliu IROD**

Moto:

„Niciun act de bunătate, indiferent cât e de mic, nu este în zadar”.
(Esop)

Lectura și-a dovedit, de-a lungul timpului, capacitatea sa modelatoare, prin puterea de a creiona, de a modifica, de a influența viziunea despre lume, dar și despre sine a celui care se abandonează literaturii, dar pune, totodată, la dispoziția cititorului și instrumentele necesare pentru a-și redimensiona identitatea culturală, pentru a percepe și înțelege lumea și propria sa existență.

Tocmai de aceea, de pe agenda Școlii de Vară, a IV-a ediție, organizată în perioada 8-12 august a.c. de către UUR – Filiala Suceava, Consiliul Județean Suceava, IȘJ Suceava, Primăria și Consiliul Local al comunei Bălcăuți pentru copiii de etnie ucraineană din județul Suceava și găzduită de Școala Gimnazială Bălcăuți, nu a putut lipsi întâlnirea cu un text literar. În munca mea de documentare și de elaborare a demersului didactic pentru activitatea **Limba ucraineană, izvor de dragoste de țară** din cadrul proiectului „Școala de vară pentru copii de etnie ucraineană din județul Suceava” m-am oprit la textul „E greu să fii om” de Vasyl Suhomlynskyi, apărut în numărul 37 din iunie 2022 în revista literar-culturală și educativ-informativă „Ecouri ucrainene”, editată de UUR, în traducerea Mihaelei Herbil. Un text scurt, dar plin de învățăminte. Activitatea a fost susținută bilingv și coordonată de Anca Știubianu, profesor de limba ucraineană, și Lăcrămioara Grigoriuc, profesor de limba română.

Din punctul de vedere al secvențelor didactice orientate spre înțelegerea, analiza și interpretarea operelor/textelor literare, modelul adoptat de noile didactici este cel care vizează **Prelatura – Lecturile succesive – Postlectura**.

Prelatura este conturarea orizontului de așteptare a cititorului prin anticipări ancorate în paratext. Fiind o etapă premergătoare studierii propriu-zise a textului, prelatura se bazează pe impresii subiective și creează un climat favorabil apropierei și, ulterior, înțelegerii în profunzime a textului dat. Unul dintre obiectivele prelecturii este să stârnească atenția prin crearea de așteptări, care ajută la înțelegerea textului.

Astfel că noi am pornit la drum folosindu-ne de lectura imaginii. Le-am prezentat copiilor un desen, cerându-le să răspundă la întrebarea *Ce îți sugerează imaginea dată?*

Răspunsurile elevilor „au bătut” în mare cu textul scris de Suhomlynskyi. Doar că apa din pahar a fost înlocuită cu lapte, iar copiii veneau de la școală și nu din excursie.

După estomparea frontierei dintre lumea cititorului și lumea cărții și conturarea orizontului de așteptare al cititorului, am pătruns în lumea textului, realizând lecturi ale textului în limba română, dar și în limba ucraineană. Lectura în limba ucraineană a fost precedată de ascultarea unei variante audio.

Următoarea sarcină de lucru am intitulat-o „Cutiuța cu sentimente”, iar cerința pe care trebuiau s-o îndeplinească elevii suna astfel: *Exprimă printr-un cuvânt (sentiment/emoție) starea pe care ți-a provocat-o această lectură. Motivează alegerea făcută.* Cutiuța s-a umplut atât cu sentimente pozitive, cât și cu unele negative.

Unul dintre cuvintele-cheie ale textului citit a fost adjectivul *bun*. Astfel că am încercat să stabilim seria sinonimică a acestui cuvânt, scriind fiecare termen găsit în petalele florilor aflate pe masa fiecărei grupe de lucru. Cu ajutorul dicționarului, elevii au tradus cuvintele găsite în limba ucraineană. Am „cules” un buchet bogat, căci elevii au găsit multe sinonime: ospitalier, cumsecade, binevoitor, generos, amabil, de treabă; blând, prietenos, îngăduitor, blajin, cuminte, ascultător, cuviincios; destoinic, iscusit, capabil, dibaci, abil, vrednic, recunoscător.

Am cerut copiilor să formeze de la adjectivul „bun” un substantiv, adică „bunătate”. Și am continuat demersul didactic cu citirea rândurilor: **Bunătatea este lucrul cel mai de căpetenie, poate că e lucrul cel mai de valoare din câte poate realiza omul în lumea aceasta. Mai sunt și alte valori, fără îndoială. E o valoare să fii inteligent, e o valoare să fii realizat, să ai o înfățișare frumoasă, să ai o situație bună. E o valoare să fii conducător de oameni, dacă poți ajunge conducător de oameni. Sunt multe valori în lumea aceasta, dar de măsura bunătății nu există nimic! (Arhimandritul Teofil Părăian, Cum putem deveni mai buni – Mijloace de îmbunătățire sufletească, Editura Agaton)**

Am încercat apoi să identificăm alte valori umane: adevărul, familia, dreptatea, prietenia, libertatea, pacea, respectul, înțelepciunea, iubirea, compasiunea, responsabilitatea, sinceritatea, toleranța, recunoștința, prudența, altruismul. Cu ajutorul acestora am creionat portretul unui om de valoare. Grea sarcină de lucru atunci când tânăra generație trăiește într-o lume haotică în care adevăratele valori au fost aruncate de pe scara cândva existentă și respectată, fiind înlocuite cu false valori. Iar pe ecranele televizoarelor se perindă zilnic cu duimul „vedetele”.

Dar oare cum stabilim valoarea unui om? Spunea Mircea Eliade: „Ce oameni excepționali trec pe lângă noi, anonimi, iar noi admirăm prostește niște neghiobi, numai pentru că au vorbit de ei presa și opinia publică”. Da, cam suntem furați de reclama agresivă, de ambalajul fistichiu al unui produs și astfel nu mai reușim să vedem esența. Un om discret, dar cu reale calități, trece neobservat... Și pentru a-i ajuta pe elevi să discearnă valoarea de nonvaloare ne-am folosit un pic de calculul matematic cu ajutorul căruia se poate demonstra ușor că orice nulitate ridicată la putere rămâne tot nulitate.

Plin de învățăminte a fost răspunsul pe care l-a dat un matematician arab la întrebarea ce valoare reprezintă omul în matematică: „Dacă omul are bun-simț și caracter = 1. Dacă mai este și frumos = 10. Dacă mai are și bani = 100. Dacă se mai trage dintr-un neam nobil = 1000. Însă dacă dispăre simbolul bunului simț și al caracterului, adică 1, rămân doar zerourile”.

Și ne-a mai plăcut mult un citat pe care l-am folosit în creionarea unui om de valoare: „Adăugând zerouri, putem ridica cifra „unu” până la orice valoare – dar aceste zerouri nu valorează nimic prin ele singure, dacă cifra „unu” este omisă. Tot astfel, atât timp cât sufletul individual nu este unit cu Dumnezeu, el nu-și poate manifesta adevărata valoare, pentru că toate lucrurile de aici, de jos, nu au valoare decât în măsura în care ele sunt în contact cu Dumnezeu”. – Sri Ramakrishna, om-zeu al Indiei.

În concluzie, cum putem deveni oameni de valoare? Și am revenit la textul suport și la înțelepciunea populară: „ce ție nu-ți place altuia nu-i face” sau „ceea ce vrei să faci oamenii pentru tine, să faci întâi tu pentru ei”. Cam greu demersul, nu? Spunea psihologul american Adam Grant: „O ființă umană nu se măsoară prin succes, ci prin efort”. Zilnic avem de gestionat

Pe cărările bunătății

Școala de vară din Bălcăuți

lupta dintre cei doi lupi care sălășluiesc în noi, conform unei educative povești pe care o redăm în cele ce urmează.

„Într-o seară, la marginea unui sat, pe prispă, stătea un bunic cu nepotul său.

– Spune-mi o poveste, ceru nepotul.

După câteva clipe de reflectare, bătrânul începu povestea:

Îți voi spune o poveste despre doi lupi. Pe măsură ce creștem, avem sentimentul că în noi se află în permanență doi lupi care se chinuie să obțină controlul asupra noastră. Îți poți imagina că primul lup are părul cărunt și o bunătate în privire și un zâmbet pe față pe care nu l-ai mai văzut la niciun animal până acum. Este un lup care cu greu își arată colții. L-am putea numi Lupul Păcii, al Iubirii și al Bunătății. Pentru acest lup, iubirea este tot ceea ce contează. Atunci când iubim, avem grijă de cei din jur. Atunci când suntem buni, zâmbim și suntem dispuși să ajutăm oamenii aflați la nevoie. Dar hai să ne imaginăm că mai este un lup, al doilea, care nu e deloc ca primul. Acest lup e urât și are o față înfricoșătoare. Își arată dinții mai mereu și mârâie. Atunci când apare acest lup, deseori simțim frică în loc de pace, ură în loc de iubire și dorința de a face rău în loc de bine. Din păcate, acest lup nu a învățat că stârnește emoții negative celor din jur, îi sperie în loc să îi iubească și îi îndepărtează. Așa cum îți poți imagina, cei doi lupi vin la pachet. Sunt mereu împreună și se află într-o luptă permanentă: care dintre ei să fie pe primul loc. Lupul Păcii, al Iubirii și al Bunătății vrea să împartă totul cu toată lumea, însă Lupul Fricii și al Urii îi pasă numai de el. Să ne imaginăm că doi astfel de lupi se află în conflict în tine.

– Și cine va câștiga? întrebă copilul.

Bătrânul s-a uitat la nepotul său cu ochii plini de înțelepciune:

– Cine va câștiga? Acela pe care îl vei hrăni mai mult”.

Pe nesimțite, am ajuns și la momentul postlecturii care presupune distanțarea, îndepărtarea de text, de lumea cărții și conștientizarea efectelor pe care lectura le-a avut asupra cititorului, a felului în care aceasta i-a modificat percepția asupra lumii, asupra modului în care se raportează la ceilalți, asupra proceselor conștiente pe care le întreprinde. Este un moment în care *sunt valorizate reacții de tip emoțional, dar și critic, deoarece elevii au nevoie să-și clarifice ideile și să-și extindă înțelegerea despre textul citit.* (Sâmihăian, Florentina, Revista *Perspective*, nr. 1 (30), 2015, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, pp.8-9).

Elevii au fost încurajați (discuții, întrebări frontale, activități de redactare) să-și exprime liber părerile personale în legătură cu textul citit, să facă judecăți asupra întâmplării prezentate, asupra personajelor care au dat viață acțiunii, bazate pe propriile valori. În scris au răspuns la întrebările: *Atunci când citeai/ascultai textul, ți-ai amintit de anumite experiențe personale?/ Ce sentimente îți trezesc aceste experiențe?* Cei mai îndrăzneți și-au prezentat gândurile în fața clasei.

În ultima zi a Școlii de Vară, în cadrul festivității de închidere, elevii Sadoveac Denisa, Couțun Maria, Sadoveac Matei, Sadoveac Marius, Iațchiv Daria, Mandiuc Sofia au prezentat bilingv dramatizarea textului „E greu să fii om” de Vasyl Suhomlynskyi. De asemenea, dintre multele sinonime ale cuvântului „bun” găsite în cadrul activității de luni s-au oprit la „recunoscător”, dorind astfel să-și exprime recunoștința față de organizatorii Școlii de Vară din acest an: UUR – filiala Suceava, Consiliul Județean Suceava, Inspectoratul Școlar Județean Suceava, Primăria și Consiliul Local Bălcăuți, Școala Gimnazială Bălcăuți.

Punem punct acestei drumeții pe cărările bunătății cu un sfat dat de Albert Einstein: *„Dacă îți dorești să ai copii inteligenți, citește-le povești. Dacă îți dorești să fie extrem de inteligenți, citește-le și mai multe povești”.*

Dar să nu uităm că dezvoltarea inteligenței copiilor nu e singurul beneficiu al lecturii. Indiferent de vârstă, pasiunea pentru cărți trebuie să fie menținută vie. Oricine se poate relaxa citind oricând și oriunde, cu scopul de a părăsi rutina vieții cotidiene și de a intra direct în lumea de povești surprinsă între copertile unei cărți reușite.

Lăcrămioara GRIGORCIUC

PORTRET ✱ PORTRET ✱ PORTRET ✱ PORTRET ✱ PORTRET

Maria Șymanska,

o refugiată din Kiev

De când a început războiul în Ucraina, au trecut deja șase luni, iar noi încă nu ne putem întoarce acasă. Nu știm ce se va întâmpla, care va fi deznodământul poveștii, câți oameni își vor mai pierde viața sau căruia loc îi vor spune copiii mei „acasă”.

Sunt gândurile Mariei Șymanska, o mamă refugiată din Ucraina, care încearcă să fie utilă nu doar ucrainenilor de dincolo de graniță, care caută adăpost în urbea noastră, ci și pentru noi, cei de la Filiala Timiș a Uniunii Ucrainenilor din România.

Mihaela Bumbuc (M. B.): Pentru început, te rog să-mi spui de unde ești și cum ai ajuns în Timișoara?

Maria Șymanska (M. Ș.): Eu sunt din Kiev, atât eu, cât și copiii mei ne-am născut acolo. Când a început războiul, nu am putut pleca din oraș. Am stat trei zile ascunși în casă, după care totul a devenit înspăimântător și am decis să mergem la niște prieteni, într-un orașel din apropierea capitalei. Acolo am locuit în jur de o lună, după care soțul meu s-a înrolat în armată, iar eu împreună cu copiii am pornit înspre România.

M. B.: Cum ai găsit sediul nostru, al Uniunii Ucrainenilor din România, Filiala Timiș?

M. Ș.: Când am ajuns aici, a fost pe la jumătatea lunii aprilie, tocmai de Paște, și am nimerit la Centrul de Cultură al Ucrainenilor din Timișoara. Ce-i drept, atunci când am pornit din Ucraina nu știam unde vom sărbători Paștele, iar coincidența face să locuim aproape de Biserica Ortodoxă Ucraineană. Acolo, am fost împreună cu cei mici la Înviere și la sfințit. După care am început să vin la sediul vostru, deoarece aici au fost organizate cursuri de limba engleză pentru copii. Cu acest prilej, am cunoscut și alți ucraineni care au venit din Ucraina. Așa am aflat că în Timișoara sunt foarte mulți conaționali care au fugit din calea războiului, la fel ca noi. Ulterior, ne-am organizat în grupuri și frecventăm sediul Uniunii Ucrainenilor, deoarece atât copiii, cât și adulții învață limba română sau limba engleză. Cu alte cuvinte, ne petrecem foarte mult timp în această locație, unde, de altfel, zilnic, luăm și masa de prânz. Pot spune că Centrul Cultural Ucrainean din Timișoara a devenit pentru mine și copiii mei o a doua casă.

M. B.: În Timișoara sunt mai multe organizații non-guvernamentale care colaborează între ele și vin în sprijinul vostru. Din perspectiva ta, ce poți să ne spui despre ele?

M. Ș.: În Timișoara sunt în jur de patru organizații care desfășoară diverse activități pentru ucraineni. Este vorba de Uniunea Ucrainenilor din România, Filiala Timiș, organizațiile

LOGS, FITT și Salvați Copiii. Am fost plăcut impresionată de cât de multe manifestări și proiecte se fac pentru cei din Ucraina.

M. B.: Poți să ne enumeri câteva acțiuni la care ai luat parte?

M. Ș.: Sigur că da! De exemplu, când am venit în Timișoara, am luat parte la „Picnicul Pascal”, organizat de LOGS, după care, în luna mai, a avut loc protestul împotriva războiului, organizat de UUR Timiș. De asemenea, a fost sărbătoarea cămășii ucrainene (Vyșyvanka), unde ne-am adunat cu toții. După care a urmat „Ziua Copilului”, organizată de UUR-Timiș, la Casa Ucraineană de la Muzeul Satului Bănățean, și lista poate continua cu numeroase manifestări culturale sau educaționale, unde noi am fost invitați. Ultimele fiind „Ziua Culturală Interetnică” din localitatea Remetea Mică, unde, împreună cu 50 de persoane refugiate din calea războiului, am susținut un program artistic și, nu în ultimul rând, tabăra de vară din stațiunea Jupiter. A fost o excursie minunată, am participat alături de copiii premianți la diferite concursuri sau la olimpiada de limba ucraineană. Ei fac tot posibilul să ne simțim bine, să nu fim triști, să fim precum acasă, deoarece războiul, din păcate, continuă, iar lucrurile nu sunt așa cum ne-am fi dorit.

M. B.: Care sunt vestile de acasă?

M. Ș.: În fiecare zi aflu câți oameni au murit, iar Rusia nu are de gând să oprească agresiunea împotriva Ucrainei. Noi cei de aici ne facem griji pentru familiile noastre care au rămas în Ucraina și, în special, pentru soții noștri, deoarece foarte mulți sunt înrolați în armată și zilnic ne rugăm la Dumnezeu să fie pace în țara noastră dragă, să ne putem întoarce acasă, pe pământul nostru natal. Însă am rămas plăcut impresionată de sprijinul pe care l-a oferit poporul român și celelalte țări europene, dar pentru că eu trăiesc în România, pot spune ce se întâmplă aici. Sunt profund recunoscătoare pentru acest sprijin venit din partea voastră. Vă mulțumim din inimă pentru tot.

Mulțumesc Uniunii Ucrainenilor din România și întregului comitet din Timiș, ei sunt pentru noi precum îngerii păzitori, niciodată nu ne lasă la greu, orice problemă am întâmpina la ei găsim rezolvare. Vorbe bune și foarte multă implicare. Filiala Timiș a UUR, pentru noi, cei veniți din Ucraina, este ca a doua casă, este familia noastră din România.

Mihaela BUMBUC

